

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เรียบเรียงโดย

ธารทิพย์ เกิดในมงคล

นับตั้งแต่ปี

พ.ศ. 2494 พระราชกรณียกิจนานัปการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงบำเพ็ญทุกเรื่อง ทรงมุ่งเพื่อ “ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทั้งสิ้น องค์พระประมุขทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่พสกนิกรเป็นล้นพ้นนั้น ทรงถือว่าทุกข์สุขของราษฎรคือทุกข์สุขของพระองค์ พระองค์ทรงรักและห่วงใยประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบท พระองค์ทรงประจักษ์แก่พระเนตรเฝ้าว่าราษฎรนั้นมีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร ด้วยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร การประกอบอาชีพเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมายในเวลาต่อมา

โครงการศิลปชีพ : ผ้าไหม

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงส่งเสริมราษฎรให้มีอาชีพเสริม นอกเหนือจากการทำนา พืชไร่แล้ว พระองค์ทรงเห็นว่าควรส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ทำงานฝีมือที่พวกเขาคุ้นเคยอยู่แล้ว คือการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งชาวบ้านทำได้โดยมีอุปกรณ์อยู่แล้ว มีความชำนาญปลูกหม่อนไหมและทอผ้าไหมใช้กันเอง หากส่งเสริมให้ทอมากขึ้น จนนำออกขายเป็นรายได้ก็จะตรงกับพระราชปรารภในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงส่งเสริมผ้าไหมมัดหมี่อย่างจริงจัง ด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ให้มีการตั้งกลุ่มสมาชิกปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม และทอผ้าไหม ซึ่งชาวอีสานส่วนใหญ่สามารถทำได้เองหมดแล้ว ทุกขั้นตอน ทรงส่งราชเลขานุการในพระองค์ออกไปพบกับชาวบ้านและรับซื้อผ้าไหมโดยตรง ไม่ต้องผ่านคนกลาง และทรงตรวจคุณภาพผ้าไหม และพระราชทานคำแนะนำ

ให้ชาวบ้านปรับปรุงคุณภาพการผลิต เช่น ขยายพิมพ์ทอผ้าให้มีหน้ากว้างและทอให้ติดต่อกันยาวขึ้น เพื่อสามารถนำไปวัดเป็นเมตร ตัดเสื้อผ้าชุดหรือสูทที่ต้องใช้ความยาวของผ้ามากกว่าตัดเป็นชิ้นหรือเสื้อผ้าธรรมดา ทรงแนะนำเรื่องการทอผ้าให้แน่น เนียนเรียบ และการใช้สีที่มีคุณภาพ ย้อมผ้าให้มีสีเสมอกัน

ด้วยประสบการณ์ที่ทรงติดต่อกับนักวิชาการต่างชาติ ทำให้สมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงตระหนักถึงความสำคัญของมัดหมี่ว่าเป็นศิลปะเก่าแก่ของโลกอย่างหนึ่ง จึงทรงสนพระทัยให้มีการเก็บรักษาลายมัดหมี่ที่ชาวบ้านยังสามารถสร้างขึ้นได้ และอนุรักษ์ลายเก่าไว้ให้ได้มากที่สุด ให้มีการจดบันทึกว่าลายนี้เรียกชื่ออย่างไร ทรงพระกรุณาให้รวบรวมลายมัดหมี่ไว้เป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้เก็บไว้เป็นพิพิธภัณฑสถาน ได้กว่า 200 ลายแล้ว

พระราชกรณียกิจประการนี้ นับเป็นพระมหากุณาธิคุณเป็นล้นพ้นแก่วงการศึกษาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Folk Art and Culture) ซึ่งองค์การยูเนสโกและสถาบันต่างประเทศต่างยกย่องและทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญรางวัลหรือประกาศนียบัตรเป็นการประกาศพระเกียรติคุณให้ขจรขยายไปทั่วหล้า

ต่อมาเพื่อเป็นการร่วมชุมนุมและเผยแพร่ผลงานให้ชาวบ้านจากแต่ละเมืองได้มาชมฝีมือของกันและกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานประกวดฝีมือทอผ้าไหมขึ้นเป็นงานประจำปี ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร ทรงเชิญแขกและนักออกแบบต่างชาติที่มีชื่อเสียงมาร่วมงาน เพื่อจะได้ชมฝีมือชั้นเยี่ยมประจำปี และพระราชทานรางวัลแก่ชาวบ้านที่ผลิตผ้ามัดหมี่ได้คุณภาพเลิศทั้งลายและสี ทำให้ผ้าไหมของมูลนิธิฯ มีคุณภาพดี เป็นที่นิยมของมหาชนและแพร่หลายไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งยังเป็นการให้กำลังใจแก่สมาชิกโครงการในการพัฒนาฝีมือตนเองให้ก้าวหน้า คัดเลือกผู้มีฝีมือสำหรับเป็นครูผู้สอนในโอกาสต่อไป

ในส่วนของพระองค์และเชื้อพระวงศ์ ทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าไหมมัดหมี่ตัดเป็นฉลองพระองค์ทั้งแบบไทยและแบบสากลในทุกโอกาส ทั้งโปรดฯ ให้ข้าราชการบริพารใช้ด้วย เพื่อร่วมกันช่วยเหลือให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มจนเป็นที่นิยมกันทั่วไปในสังคมไทย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นความสำคัญของการเผยแพร่ชุดไทยให้ปรากฏต่อราชอาณาจักรันตุงด้วย หลังจากที่พระองค์ได้ทรงริเริ่มขึ้นตั้งแต่ครั้งเสด็จฯ เยือนสหรัฐอเมริกาครั้งแรกในปี 2503 ที่เรียกว่า “ชุดไทยพระราชนิยม” เมื่อใดที่มีการแสดงพระราชทานในวโรกาสที่ทรงมีแขกเมืองมาเยือนไทย จะทรงจัดการแสดงภายใต้ชื่อ “ราชพัสดราภรณ์” ด้วยทรงมีพระราชอนุสรณ์คำนึงถึงสภาพสตรีคนสำคัญในอดีตกาล โดยมีวีรกรรมและเกียรติคุณสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย อีกทั้งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความมั่งคั่งรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในหลายแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแต่งกายของสตรีไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงราชสำนักกรุงรัตนโกสินทร์ ขณะเดียวกันไม่ทรงลืมที่จะแสดงการแต่งกายร่วมสมัยในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทรงเป็นพลังผลักดันให้งานผลิตผ้าไทยและการออกแบบก้าวรุดหน้าควบคู่กันไปกับการผลิตผ้าไทย

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงส่งเสริมผ้าไหมมัดหมี่ อันเป็นมรดกทางหัตถศิลป์พื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายไปจากสังคมไทยให้กลับฟื้นคืนความนิยมอย่างกว้างขวางไปทั่วภาคอีสาน ได้ส่งกระแสความนิยมในการฟื้นฟูศิลปการทอผ้าพื้นเมืองประเภทอื่นๆ ในบางท้องที่ที่มีคนเชื้อสายลาวหรือเขมรที่นิยมการทอผ้าในลักษณะการคล้ายกัน เช่น ผ้าโฮลเมืองสุรินทร์ ซึ่งเป็นผ้ามัดหมี่รับอิทธิพลจากเขมร ผ้าหางกระรอก เป็นต้น พระองค์ท่านมิได้เจาะจงหรือหยุดอยู่เพียงมัดหมี่เท่านั้น ผ้าพื้นบ้านในทุกท้องถิ่นไทยต่างตื่นตัวและเร่งระดมผลิตกันออกมาเป็นการใหญ่ อาทิ ผ้าแพรวาที่กำลังจะสูญพันธุ์ไปจากอีสาน เพราะการทอที่ละเอียดประณีตและต้องใช้เวลานาน ผ้าตีนจก จากหาดเลี้ยว ศรีสะเกษ เมืองสุโขทัย ผ้าไหมพุ่มเรียงที่สุราษฎร์ธานี ผ้าลายน้ำไหลจากจังหวัดน่าน ผ้าจากลาวคั่งจากสุพรรณบุรี และผ้าเกาะยอ ที่สงขลา รวมถึงผ้าปักของชาวเขาด้วย เรียกได้ว่าอานิสงส์จากความมุ่งมั่นในน้ำพระทัยอันเปี่ยมด้วยพระเมตตาการุญธรรมที่จะให้ชาวชนบทมีรายได้เสริมนั้น ส่งผลออกไปสู่การอนุรักษ์ผ้าลายพื้นเมือง พัฒนาการวิถีในการผลิตให้คุณภาพสินค้าดีขึ้นในระดับมาตรฐาน และจิตวิทยาของความรักความผูกพันในท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

โครงการศิลปาชีพ : เครื่องปั้นดินเผา

“ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำของพระราชทานไปช่วยเหลือราษฎรมักเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค แล้วรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า การช่วยเหลือแบบนี้เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า ซึ่งช่วยเขาไม่ได้จริงๆ ไม่เพียงพอ ทรงคิดว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยเหลือชาวบ้านเป็นระยะยาวคือ ทำให้เขามีหวังที่จะอยู่ดีกินดีขึ้น ลูกหลานได้เข้าโรงเรียนได้เรียนหนังสือ ซึ่งในเรื่องนี้รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมอยู่แล้ว เขาเพิ่มจำนวนโรงเรียนขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่ชานาชาวไร่บอกว่า เขาส่งให้ลูกไปเรียนหนังสือไปเข้าโรงเรียนไม่ได้เพราะต้องอาศัยกำลังช่วยกันทำมาหากิน ดังนั้นจะพบเด็กที่อยู่ในวัยเรียนและไม่ได้เรียนหนังสืออีกมากส่วนมากจบ ป.4 ซึ่งก็น่าเป็นห่วง

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเริ่มคิดหาอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวชาวนา ชาวไร่ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหาแหล่งน้ำให้การทำไร่ทำนาของเขาเป็นผลต่อประเทศชาติต่อบ้านเมือง ทรงพระราชดำเนิรไปดูตามไร่ของเขาต่างๆ ทรงคิดว่านี่เป็นการให้กำลังใจ และที่ทรงทำให้ข้าพเจ้าดูแลครอบครัวก็เลยเป็นที่เกิดของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพทำงานมานานแล้ว และมีขอบข่ายงานทั่วประเทศ เวลานี้มีสมาชิกกว่า 15,000 คน ใน 59 จังหวัด 775 หมู่บ้าน”

(พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ถึงมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2534)

อันเนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับสนองพระราชดำริจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้พสกนิกรในภาคต่างๆ ซึ่งไม่มีโอกาสในการประกอบอาชีพให้มีอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ และยังช่วยงดการทำไร่เลื่อนลอยและตัดไม้ทำลายป่าพื้นที่บางแห่งเนื่องจากพสกนิกรขาดความรู้ จึงทำลายต้นลำธาร และแหล่งน้ำจากธรรมชาติ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 พระราชทานนามว่า “มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ” ทรงรับเป็นองค์ประธานมูลนิธิให้อยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์

จำนวน 1 ล้านบาท เพื่อให้เป็นทุนในการก่อตั้งมูลนิธิขึ้น โดยตั้งใน 4 ภาค คือ

- ภาคกลาง ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อ.บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร
- ภาคเหนือ ศูนย์ศิลปาชีพบ้านแม่ต๋ำ อ.เสริมงาม จ.ลำปาง
- ภาคใต้ ศูนย์ศิลปาชีพพระตำหนักทักษิณราช-นิเวศน์ จ.นราธิวาส

ภาคกลาง ทรงโปรดให้ทำดอกไม้ประดิษฐ์ การปั้นตุ๊กตาชาววัง การจักสานด้วยป่านศรนารายณ์ซึ่งเป็นพืชเส้นใย ซึ่งขึ้นได้ง่ายในพื้นที่ดินปนทรายและมีอยู่มากในภาคกลางแถบจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะที่หมู่บ้านหุบกะพง จึงทรงจัดหาครูผู้ฝึกสอนการประดิษฐ์ ป่านศรนารายณ์เป็นหมวก กระเป๋า และวัสดุเครื่องใช้ต่างๆ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทรงเห็นราษฎรรู้จักปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมใช้กันเองในครัวเรือน หากแต่ผู้คนรุ่นใหม่ไม่นิยม จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าไหมดัดหมี่ขึ้น ขณะเดียวกันก็ทรงมีพระราชดำริว่า ราษฎรในภาคนี้มีความชำนาญในงานเครื่องปั้นดินเผา จึงโปรดจัดตั้งโครงการเครื่องปั้นดินเผาขึ้นด้วย โดยใช้เทคโนโลยีการเผาในเตาวิทยาศาสตร์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าหรือแก๊สแทนถ่าน ทรงพระราชทานทุนทรัพย์ในการก่อตั้งโรงงานขึ้นที่ศูนย์ศิลปาชีพ บ้านกุดนาขาม

และพระราชทานพระราชดำริให้เขียนภาพเรื่องราวของ
ธรรมชาติและวัฒนธรรมของภาคอีสานไว้บนเครื่องปั้น
ดินเผาด้วย

ภาคเหนือ ทรงฟื้นฟูการทอผ้าจาก ซึ่งมีรูปแบบของ
การทอและปักไปพร้อมกัน ทรงรับไว้ในมูลนิธิศิลปาชีพฯ
และจัดครูไปสอน อาทิ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสันถลายน
จังหวัดสุโขทัย และภาคกลางที่อำเภอคูบัว จังหวัดราชบุรี
นอกจากนี้ยังโปรดให้ฟื้นฟูอาชีพการทอผ้าขึ้นจาก ซึ่งได้
ทรงเริ่มด้วยการตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นตามหมู่บ้าน เช่นที่
อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

และจากการที่ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ไปทรงเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่าต่างๆ ก็ได้ทรงสังเกตเห็นว่า
ผ้าปักของชาวเขาแต่ละเผ่าที่ใช้ประดับเสื้อ กระโปรง มี
ศิลปะลวดลายสวยงามต่างกันไป และเป็นงานปักที่มีความ
ประณีต ทำให้ทรงมีพระราชดำริให้ชาวเขาใช้เวลาว่างผลิต
ผ้าปักนี้เป็นอาชีพ แทนการปักใช้เองและก็ได้ทรงเริ่มด้วย
การนำผ้าปักที่ชาวเขาปักมาตกแต่งฉลองพระองค์แบบต่างๆ
จนในที่สุดอาชีพการปักผ้าชาวเขาก็ได้ทำรายได้เสริมให้
กับชาวเขาเป็นอย่างมาก

ภาคใต้ จากที่ได้ทอดพระเนตรเห็นต้นย่านลิเภาซึ่งเป็น
เพียงจำพวกเฟินชนิดหนึ่งที่มีเส้นใยของเปลือกเหนียว
และคงทน ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากในป่าเขตจังหวัดนราธิวาส
จึงทรงมีพระราชดำริที่จะฟื้นฟูการนำเอาเถาย่านลิเภามา
สานเป็นกระเป๋าและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งครั้งหนึ่งนานมาแล้ว
เคยเป็นงานศิลปะของภาคใต้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ตั้งกลุ่มจักสานย่านลิเภาขึ้น และโปรดเกล้าฯ ให้สอน
การทำมทอและตกแต่งกระเป๋าย่านลิเภาด้วยทอง นาก
และถมทอง

นอกจากย่านลิเภาแล้ว เนื่องจากได้ทอดพระเนตร
เห็นเสื้อกระจูดที่นำมาปูเป็นลาดพระบาทและที่ราษฎรนำ
มาทูลเกล้าฯถวายก็ทรงมีพระราชดำริว่าการสานเสื้อกระจูด
เป็นงานศิลปะท้องถิ่นของภาคใต้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สรรหาลวดลายเก่าๆ ที่ประณีตสวยงามและทรงแนะนำ
เพิ่มเติมในเรื่องลายตลอดจนการทอให้เป็นผืนใหญ่แบบ
พรม และฉากกันห้องอีกด้วย

สำหรับงานด้านเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งอยู่ในความรับ-
ผิดชอบของกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีนั้น ได้เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2527 กรมวิทยา-
ศาสตร์บริการได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยและพัฒนา
อุตสาหกรรมเซรามิกไปสำรวจวัตถุดิบบริเวณหมู่บ้านแม่ต๋า
จังหวัดลำปาง พบว่าสามารถนำไปใช้ทำผลิตภัณฑ์เครื่อง
ปั้นดินเผาได้ และได้เริ่มดำเนินการฝึกอบรมชาวบ้าน
ตั้งแต่ครั้งนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2528 กรมวิทยาศาสตร์บริการได้ส่งเจ้าหน้าที่
ของศูนย์วิจัยฯ ไปช่วยฝึกอบรมราษฎรบ้านกุดนาขาม
กิ่งอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร จนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2529 กรมวิทยาศาสตร์บริการได้ส่งเจ้าหน้าที่
ของศูนย์วิจัยฯ ไปช่วยฝึกอบรมให้ราษฎรจังหวัดนราธิวาส
ที่ศูนย์ศิลปาชีพพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์

ส่วนศูนย์ศิลปาชีพอ่างไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น กรมวิทยาศาสตร์ฯ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยฯ ไปช่วยฝึกอบรมให้ราษฎรที่ขอรับการฝึกอบรม ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2533 เป็นต้นมา

ดังนั้นจากปี พ.ศ. 2533-ปัจจุบัน กรมวิทยาศาสตร์บริการได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยฯ ไปฝึกอบรมราษฎรในศูนย์ศิลปาชีพอ่างไทย 4 แห่ง ให้มีทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมของแต่ละภาค ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

นอกจากนี้ยังสนับสนุนทางด้านเครื่องมือวัตถุดิบ และวัสดุต่างๆ โดยการจัดซื้อให้ด้วยงบประมาณที่ได้รับจากโครงการ เช่น เครื่องปั้นปั้นหมุนไฟฟ้าและทำถีบเครื่องรีดดิน เตาไฟฟ้าและแก๊ส ดินชนิดต่างๆ สีเซรามิกบนเคลือบ สีได้เคลือบ น้ำทองสำหรับเขียนลาย ฯลฯ

สมาชิกศูนย์ศิลปาชีพอ่างไทย สามารถผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกที่ประณีตสวยงามเป็นเซรามิกแบบดั้งเดิม (Conventional Ceramic) ทั้งเนื้อดิน พอร์ซเลน (Porcelain) เออร์เทนแวร์ (Earthenware) สโตนแวร์ (Stoneware) โบนไชนา (Bone China) เทอรากอตตา (Terra Cotta) โดยเน้นการพัฒนาวัตถุดิบในท้องถิ่นภาคนั้นๆ และรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น เช่น รูปปั้นลอยตัวอิสระที่ใช้ประดับลอยตัวในศูนย์และในบ้าน เครื่องประดับ และของใช้ต่างๆ โดยทางภาคใต้จะทำรูปที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทางภาคใต้ เช่น รูปนูนต่ำประเภทปาทางภาคใต้ รูปลอยตัวเป็นพวกสัตว์ป่าต่างๆ ทางภาคใต้ ดอกไม้ต่างๆ เช่น ดอกกล้วยไม้ป่ารองเท้านารีเหลืองกระบี่ ซึ่งเป็นดอกกล้วยไม้ป่าประจำจังหวัดตรัง ดอกกล้วยไม้ป่าโกโมซุม ซึ่งเป็นดอกกล้วยไม้ป่าประจำจังหวัดระนอง พวกนกเป็ดน้ำ และช้างป่าต่างๆ เป็นต้น

ทางภาคเหนือ ทำพวกผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้ด้วยเซรามิกที่มีลวดลายทางภาคเหนือ รูปลอยตัว และภาพวาดของผลิตภัณฑ์ทางภาคเหนือ เช่น ชนเผ่าต่างๆ ทางภาคเหนือ เป็นต้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำผลิตภัณฑ์ประเภทลายจิตเซรามิก ซึ่งเป็นลวดลายจกสานหลายๆ สี คล้ายกับเนื้อผ้าจกสานลายจิต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทางภาคกลาง เป็นผลิตภัณฑ์พวกลูกบิดเซรามิก ทำเป็นสายสร้อย และกำไลข้อมือต่างๆ ผลิตเซรามิกแกะสลักเนื้อโบนไชนา (Bone China) เช่น โคมไฟ

นับเป็นเวลากว่า 20 ปี ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงบุกเบิกงานด้านศิลปาชีพอ่างไทย ในท้องถิ่นชนบททุกหนทุกแห่ง ทรงช่วยให้พสกนิกรผู้ยากไร้ได้มีงานทำ เกิดอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเพื่ออนุรักษ์ศิลปะโบราณอันงดงามของไทยไว้ให้คงอยู่ในแผ่นดินไทย สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จำหน่ายภายในศูนย์ศิลปาชีพอ่างไทย สำหรับผู้มาเยี่ยมชมและผู้มาท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และพัฒนาด้านฝีมือให้แก่สมาชิก โดยทำให้เกิดการเพิ่มพูนทางด้านความชำนาญและแนวคิด ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย ไว้อย่างถาวรนิรันดร์

การอนุรักษ์ธรรมชาติ ชชาติ

ในเรื่องของการอนุรักษ์สัตว์ป่าอันเป็นหนึ่งในพระราชดำริที่สำคัญยิ่งในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกือบจะทั่วทุกหนแห่งในราชอาณาจักรไทยเป็นระยะเวลาที่ยาวนานต่อเนื่องกันมาโดยตลอดนี้เอง ที่ทำให้ทรงเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชาติ และผลกระทบทางนิเวศวิทยาที่เกิดจากการทำลายป่าไม้ เช่น ภาวะแห้งแล้ง อุทกภัย วาตภัย การพังทลายของดิน ที่ดินเพาะปลูกเสื่อมโทรม และภาวะดินเค็มที่แพร่กระจายจากจุดหนึ่งไปยังที่ต่างๆ เป็นปัญหาสำคัญยิ่งของแผ่นดินในปัจจุบัน

นอกจากนี้ จากพระราชประสงค์ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ แต่ครั้งต้นรัชกาลจวบถึงทุกวันนี้ ก็มักมีพสกนิกรนำสัตว์ป่าที่สวยงามและหายากมาทูลเกล้าฯ ถวายทั้งตัวยังเป็นๆ ที่มีชีวิตอยู่ และซากของสัตว์ป่า อาทิ เขา งา กะโหลก กระดอง ขน หนัง และอื่นๆ เป็นจำนวนมาก การนี้ทำให้พระองค์ทรงตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ยิ่งนัก และด้วยความที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงรักและห่วงใยในทุกชีวิต จึงทรงเห็นคุณค่าของธรรมชาติว่ามีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคน ซึ่งนอกเหนือจากป่าและต้นไม้แล้ว ยังทรงเล็งเห็นว่า ธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีความ

ผูกพันต่อคนก็คือสัตว์ป่าอันเป็นที่มาแห่งพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าหลายโครงการ และได้กลายเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงพระเมตตาธิคุณที่แผ่ไพศาลไปทั่วรวมถึงสรรพสัตว์ทั้งปวง อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงพระวิสัยทัศน์ทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เปี่ยมด้วยพระปรีชาญาณที่ยาวไกลดังที่มีพระราชเสาวนีย์ครั้งหนึ่งว่า
“...ข้าพเจ้ามีความภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่าของไทยมาก ข้าพเจ้าเห็นว่า เราควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้อย่างระมัดระวัง และทำนุบำรุงให้คงอยู่ตลอดไป มิใช่ให้ประวัติศาสตร์จารึกไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ถูกทำลายหมดสิ้นในระยะเวลาอันสั้นแค่ช่วงอายุของเรา...”

ในเรื่องนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถมิได้มีเพียงพระราชเสาวนีย์เท่านั้น แต่ได้ทรงขอพระราชทานคำปรึกษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลา ซึ่งทั้งสองพระองค์ได้ทรงวินิจฉัยสาเหตุของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ และก็ปรากฏข้อเท็จจริงว่าส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการทำลายของประชาชนโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่เป็นการดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตรอดไปวันๆ หนึ่งเท่านั้น จึงทรงเห็นว่าเป็นความจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะเป็นการป้องกันมิให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะ

การป้องกันทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ นั้น ทรงเห็นว่าน่าจะอยู่ที่พื้นฐานของประชาชน โดยประชาชนต้องเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ต้องมีความรักความเข้าใจในการหวงแหนและจักได้ช่วยกันดูแลรักษาและปกป้องมิให้บุคคลอื่นจากที่อื่นเข้ามาทำลายด้วย และการที่จะอาศัยเฉพาะหน่วยงานหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องป้องกันดูแลรักษาแต่เพียงฝ่ายเดียวคงจะไม่ทันเหตุการณ์อย่างแน่นอน

ด้วยเหตุนี้ เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติของเอกชนด้วย คือ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์การร่วมของกองทุนสัตว์ป่าโลก (World Wildlife Fund-WWF) และเป็นสมาชิกของสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources-IUCN

หลังจากที่ทรงรับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์แล้ว ได้ทอดพระเนตรผลงานของมูลนิธิด้วยพระองค์เองหลายประการ รวมถึงการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอีกด้วย ซึ่งทรงมีพระราชเสาวนีย์เพิ่มเติมอีกว่า

“...เมื่อคราวที่ข้าพเจ้ารับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยไว้ในความอุปถัมภ์นั้น ข้าพเจ้ายังไม่ประจักษ์อย่างถ่องแท้ถึงความสูญเสียของทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของเรา

แต่มาบัดนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีอย่างยิ่งที่ได้เห็นเราหันมาตื่นตัวในการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้นจนถึงกับบรรจุในแผนพัฒนาแห่งชาติ แม้ว่ากว่าที่เราจะเริ่มตระหนักนั้นกินเวลาหลายสิบปี และสัตว์ป่า รวมทั้งพรรณไม้ซึ่งเคยมีอยู่ในประเทศไทยเพียงแห่งเดียวในโลก อย่างเช่น เนื้อสมัน ได้สูญพันธุ์ไปแล้วก็ตาม แต่ความผิดพลาดเหล่านี้จะ เป็นบทเรียนให้เราอนุรักษ์ต่อไปด้วยความรอบคอบ และ ถูกหลักวิธียิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าเองพยายามสนับสนุนโครงการนี้อีกทางหนึ่ง โดยการช่วยเหลือและส่งเสริมการวิจัยสัตว์ป่าที่หายากหลายชนิด เช่น กระเจง ละอง ละมั่ง นกกระเรียน ไก่ป่า และเป็ดป่า เป็นต้น ซึ่งก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และสมควร

จะขอขอบคุณคณะบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ทุ่มเทอุทิศตนเพื่อ งานนี้ด้วย แต่ถ้าจะให้งานอนุรักษ์สำเร็จได้อย่างแท้จริงเรา ยังต้องช่วยกันอีกมาก ชาวไทยทุกคนต้องเข้าใจว่าการอนุรักษ์ไม่ใช่เป็นการขัดขวางการพัฒนา แท้จริงแล้วการพัฒนาในระยะยาวกลับจะสำเร็จลงได้ด้วยการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง เราทั้งหลายคงไม่มีตัวอย่างที่พลโลกบางประเทศต้องอดอยากล้มตายเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการไม่ สงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาตินั่นเอง ประเทศไทยเรา โชคดีที่สามารถจะอนุรักษ์ต่อไปได้อย่างมีความหวังและ กำลังใจ เพราะเรายังมีเหลือทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และวิทยาการ ดังนั้น ขอให้เราทุกคน ตั้งใจมั่นที่จะปกป้องมรดกอันล้ำค่าของชาตินี้ไว้ให้ดีที่สุด

ข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งที่จะให้คนไทยเรากฎมึใจ ในความงดงามของธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ ของแผ่นดิน ขอให้เราร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติให้คงอยู่เป็นสมบัติของบ้านเมืองเราตลอดไป...” บ้านแม่คงดิง อันเป็นหนึ่งในโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพ ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าสะเมิง อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริแห่งนี้ ปัจจุบันป่าไม้มีความ สมบูรณ์ขึ้นอย่างชนิดพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ และมีสัตว์ป่า ที่ได้รับการอนุรักษ์มากขึ้น ทั้งนี้ ด้วยพระบารมีที่ทรง สอดส่องในทุกข์สุขของมวลพลสกนิกรทั้งหลายโดยแท้

ด้วยหยาดน้ำพระราชหฤทัยในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติ ของประเทศ โดยได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ ในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ สัตว์ป่า และอื่นๆ อีกเป็นจำนวน มากมาย รวมทั้งยังทรงชักชวนให้ทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจกัน อนุรักษ์ด้วย

พระเกียรติคุณอันเป็นผลงานสำคัญนี้เป็นที่ประจักษ์ ไม่เพียงแต่ประชาชนชาวไทยเท่านั้น แต่ประชาชนและ องค์กรทั่วโลกต่างพากันแซ่ซ้อง ร้องสรรเสริญชื่นชมใน พระราชภารกิจเหล่านี้ด้วย

กองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) จึงได้ทูลเกล้าฯ ถวาย รางวัล “นักอนุรักษ์ดีเด่น” แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2529 ณ พระราชวังดุสิต สวนจิตรลดา ซึ่งการนี้มีบุคคลเพียงไม่กี่ รายเท่านั้นในทั่วโลกที่ได้รับรางวัลนี้

จากธนาคารสมองสู่ฐานข้อมูลนักวิจัยไทย

รับผิดชอบแรงงานและประชาสงเคราะห์ กิจกรรมทั้งหมดได้ดำเนินงานอย่างได้ผลดียิ่งเพราะการเป็นผู้นำของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในพระบรมราชินูปถัมภ์ ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมปรากฏเด่นชัด ช่วยสืบสานมรดกวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติ ส่วนการสนองพระราชดำริเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาบุคคลให้มีการผสมผสานความรู้

ความคิดของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ย่อมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีระบบ

พระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ แสดงถึงความทันสมัยในแนวการบริหารประเทศแบบสังคมความรู้ รัฐบาลได้สนองพระราชเสาวนีย์ในการสร้างฐานข้อมูลธนาคารสมอง โดยรวบรวมรายนามบุคคลที่เกษียณอายุ ซึ่งสำรวจและรวบรวมจากทุกกระทรวง ทบวง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงาน ซึ่งได้มีการดำเนินงานต่อเนื่องถึงการจัดทำฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการสาขาต่างๆ ที่ยังปฏิบัติภารกิจ ทั้งนี้เพื่อให้รัฐบาลมีแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาของประเทศที่ครบสมบูรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้จัดทำฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ โดยได้มอบให้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติรวบรวมข้อมูลประวัตินักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และผลงานวิชาการอย่างละเอียด เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทางอินเทอร์เน็ต

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้มีพระราชดำรัสในที่ประชุมมหาสมาคม ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2543 ในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แทนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นิสิต นักศึกษา และนักเรียนเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในมงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา โดยมีประเด็นรับสั่งเรื่องที่เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่อต่อประเทศชาติและประชาชน ได้แก่ เรื่องธนาคารสมอง โดยการนำข้าราชการที่เกษียณแล้วแต่ยังมีความรู้ความสามารถมาช่วยงานของราชการ โดยที่รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน และการส่งเสริมภูมิปัญญาทรัพยากรบุคคลที่เกษียณอายุหรือพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ประจำในภาครัฐ หรือภาคเอกชน รัฐบาลได้ดำเนินงานผ่านกระทรวงพาณิชย์ให้ส่งเสริมราษฎรใช้ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นพัฒนาขีดความสามารถ และมีมือในการคิดค้นประดิษฐ์คิดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นงานหัตถกรรมไทย กระทรวงอุตสาหกรรมให้ส่งเสริมงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมงานช่างสิบหมู่ กระทรวงมหาดไทยส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ฐานข้อมูลธนาคารสมอง

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2543 เรื่องการดำเนินการเพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เรื่องธนาคารสมอง โดยมอบให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดำเนินการจัดตั้งคลังสมอง และทำหน้าที่เป็นหน่วยทะเบียนกลาง รวบรวมข้อมูล จัดทำบัญชี ทำเนียบผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกเป็นรายสาขาตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ และเป็นหน่วยงานกลางประสานเชื่อมโยง

เครือข่ายต่างๆ เพื่อจัดให้วุฒิสภาได้ทำงานสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนต่างๆ โดยให้มีสำนักงานอำนวยการเป็นองค์กรอิสระ และให้อยู่ภายใต้มูลนิธิพัฒนาไทซึ่งจัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2540

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ระดมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและได้ยกร่างแนวทางการดำเนินงานจัดตั้งธนาคารสมอง ต่อมารัฐบาลได้มีมติเห็นชอบ ปัจจุบันฐานข้อมูลธนาคารสมองได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกษียณอายุแสดงความจำนงสมัครเป็นวุฒิสภา จำนวน 1,788 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 21 สาขา แยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และความสนใจที่จะช่วยเหลือสังคมในสาขาพัฒนาต่างๆ และจำแนกตามภูมิภานาของวุฒิสภา ได้เผยแพร่ฐานข้อมูลในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (www.nesdb.go.th) เพื่อให้หน่วยงานและประชาชนใช้ประโยชน์ได้แล้ว

ผลการดำเนินงานธนาคารสมอง

จากข้อมูลรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การช่วยเหลือมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก วุฒิสภาธนาคารสมองจำนวน 659 คน ได้นำความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ได้เป็นที่ปรึกษาแก่องค์กรส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้พร้อมรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ได้เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรแก่โรงเรียนต่างๆ โดยเฉพาะในระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและชนบท เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและวิทยากร บรรยายพิเศษแก่นักศึกษาในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้ร่วมออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจรักษาผู้ป่วยตาม ชุมชนต่างๆ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการ ป้องกันและรักษาโรค การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นที่ปรึกษาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง- แวดล้อม การบำบัดน้ำเสีย การป้องกันการพังทลายของดิน ด้านอุตสาหกรรม ได้ให้ความร่วมมือกับสถาบันพัฒนา วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเป็นที่ปรึกษา กลั่นกรองข้อมูลธุรกิจและความรู้ด้านบริหารจัดการ และ เป็นวิทยากรในการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำด้านการเงิน การตลาดและการ

จัดการ ตลอดจนเทคนิคกระบวนการผลิตแก่โรงงานต่างๆ ในโครงการชูปชีวิตเศรษฐกิจไทย และเป็นที่ปรึกษาให้ คำแนะนำด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมยาของ ประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านความ สัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้เป็นที่ปรึกษาในการปรับปรุง การดำเนินงานช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ โครงการ ความร่วมมือด้านสาธารณสุขกับสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว และโครงการติดตามประเมินผลการจัดตั้ง ศูนย์พัฒนาเกษตรป่าไม้ควันตัน จังหวัดบักซางของเวียดนาม ด้านกฎหมาย การเมือง การปกครอง ได้เป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชากฎหมาย ที่ปรึกษากฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับการ ปฏิบัติราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจน เป็นที่ปรึกษาการพัฒนาชุมชนแบบกระบวนการชุมชน เป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย เป็น กรรมการเลือกตั้งจังหวัด

การระดมสมองและการสร้างเครือข่ายธนาคารสมอง

ธนาคารสมองมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายเพื่อทำงาน ร่วมกับส่วนราชการ มูลนิธิและองค์กรที่มีอยู่แล้ว มีเป้าหมาย จะจัดสัมมนาธนาคารสมองในแต่ละภูมิภาค โดยเชิญหน่วยงาน เครือข่ายจากภาครัฐและภาคเอกชนร่วมประชุมเพื่อระดม ความคิดร่วมกับธนาคารสมอง เพื่อนำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาช่วยงาน เพื่อประโยชน์ของประเทศอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะใน เขตภูมิภาคต่างๆของธนาคารสมอง การดำเนินงานที่สำเร็จแล้ว

ส่วนใหญ่ธนาคารสมองได้ร่วมงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สามารถสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสร้างความอยู่ดีมีสุขแก่ประชาชน ได้อย่างน่าพอใจ ปัจจุบันประชาชนสามารถติดตามกิจกรรม ของธนาคารสมองได้จากจดหมายข่าวธนาคารสมอง ไปสเตอร์ แผ่นพับและวีดิทัศน์ รวมทั้งทางอินเทอร์เน็ต และทางธนาคารเสียงจากการเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย คลื่น FM 92.5 MHz

พระอัจฉริยภาพในประเทศส่งเสริมความรู้จาก ภูมิปัญญาไทย

แนวพระราชดำรินในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เรื่องการนำความรู้ของบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิให้มีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ คือแรงกระตุ้นให้รัฐบาลเร่งผลักดันให้หน่วยงานสร้างแหล่งข้อมูลในลักษณะเดียวกับธนาคารสมอง ผลงานสำคัญของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็คือการจัดทำฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยเพื่อให้บริการในอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 โดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติสร้างสรรค์และสานต่อให้ฐานข้อมูลงานวิจัยของประเทศไทยที่บริการอยู่แล้ว มีข้อมูลสมบูรณ์แบบยิ่งขั้นตามที่ศูนย์รวมความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรมีให้บริการ พระวิสัยทัศน์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่ทรงเห็นความสำคัญของความรู้ที่สั่งสมอยู่ในสมองของทุกคน แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ในการสานต่อฐานข้อมูลที่ได้รับรวบรวมผลงานวิจัยของประเทศให้มีข้อมูลนักวิจัย ประวัติการศึกษา ความเชี่ยวชาญ พร้อมรายละเอียดผลงานวิจัยที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ การเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการเพื่อแสดงสถานภาพของนักวิจัยไทยในการแข่งขันความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสากล ฐานข้อมูลนี้คือแหล่งความรู้ด้านวิชาการของนักวิจัยที่ส่วนรวมสามารถเข้าถึงและยังอำนวยประโยชน์ได้ต่อไปอีกนาน แม้นักวิจัยจะเกษียณอายุจากภารกิจต่อราชการและงานประจำแล้วก็ตาม

พระราชกรณียกิจน่านับการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ “ทรงให้โดยไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง” ตลอดเวลานั้น นอกจากจะมีผลด้านการสังคมสงเคราะห์ คือ การบำบัดทุกข์บำรุงสุขเพื่อให้ประชากรทั้งในชนบท และในเมืองมีมาตรฐานการครองชีพที่ใกล้เคียงกันแล้ว ยังทรงเปิดโอกาสให้คนที่อยู่ห่างไกลที่ดูเหมือนจะเป็นคน

ขัดสนหนทางในการทำมาหากินได้มีโอกาสใช้ความเป็นศิลปินที่มีอยู่ในสายเลือด ผลงานที่มีคุณค่า ซึ่งพระองค์ทรงพอพระทัยและมีกระแสรับสั่งชมเชยเมื่อฝีมือแสดงผลงานด้านศิลปหัตถกรรมของพวกเขาปรากฏออกมาแก่สาธารณชนทั่วไป และในทุกวันนี้หรือก้าวต่อไปในอนาคตป่าไม้และสัตว์ป่าที่ยังหลงเหลือเป็นสมบัติของชาวไทยทุกคนนั้น หากมิได้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระผู้ทรงปกป้องพิทักษ์รักษาสรรพสิ่งเพื่อมวลพสกนิกรไทยแล้ว เราอาจตอบไม่ได้ว่าทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรอบกายเราจะมีสิ่งต่างๆ หลงเหลืออยู่มากน้อยเพียงใด ทุกคนต่างจดจารึกไว้ไม่ลืมเลือนและตระหนักดีว่า เพราะพระบารมีโดยแท้ทำให้วงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศเราได้พร้อมพร้อมกันที่ต้นตออย่างแท้จริงขึ้นทั่วหน้าทั้งแผ่นดินเช่นนี้

ด้วยพระราชอุปถัมภ์ที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาและพระขันติที่สูงส่ง สมยิ่งแล้วพระเกียรติคุณบุญญาธิการที่เลื่องลือระบือไกลไปทั่วจักรวาล ดังคำประกาศสดุดีเหรียญรางวัลมากมายที่นานาอารยประเทศ และองค์กรระดับโลกต่างน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นสักขีพยานสืบสานไว้เป็นพระเกียรติคุณกึกก้อง ดังเรื่องราวข้างต้นเป็นการเฉลิมพระเกียรติด้วยความจงรักภักดีตลอดไป